

ARCHIWUM 1948

PAŃSTWOWE TEATRY DOLNOŚLĄSKIE
TEATR MIASTA JELENIEJ GÓRY

Dyrektor: ZUZANNA ŁOZIŃSKA

Nr.: 48

PROGRAM

Sezon 1948/49

GRZESZNICY BEZ WINY

(NIEWINNI WINOWAJCY)

A. N. OSTROWSKI

Komedia w 4-ch aktach

Tłumaczenie: Czesław Jastrzębiec-Kozłowski

O S O B Y :

Lubow Iwanowna Otradina	{		Zuzanna Łozińska
Helena Iwanowna Kruczynina			
Grzegorz Lwowicz Murow			Wacław Rybczyński
Anusia			Jolanta Skowrońska
Aryna Gałczycha			Jadwiga Halkiewiczowa
Nil Stratonych Dudukin			Stanisław Posiadłowski
Nina Pawłowna Korynkina	{		Alfreda Grzywaczówna
Szmaga			Ryszard Wasilewski
Grzegorz Nieznamow			Bronisław Orlicz
Miłowzorow Piotruś			Edward Skarga
Iwan			Marian Gamski
Taisa Iljiniszna Szeławina			Jerzy Sobieroj
			* * *

Inscenizacja i reżyseria: RYSZARD WASILEWSKI

Projekt dekoracji: Władysław Horbaczewski

Wykonanie: Franciszek Mollo

Prace plastyczne: Jan Lercher

Między aktem I a II-gim upływa 17 lat

Na pierwszy tylko rzut oka wydaje się, że w „GRZESZNIKACH BEZ WINY” Ostrowski występuje jedynie w obronie nieślubnych dzieci. Szersze są bowiem założenia ideologiczne tej sztuki. Jest ona głośnym protestem przeciwko warunkom życia w carskiej Rosji u schyłku XIX wieku.

Ostrowski wprawdzie występuje w obronie tych nieszczęsnych istot, które nie znają swoich rodziców i nie wiedzą co to opieka i miłość rodzicielska, w obronie nieślubnych dzieci, którym zacofane ustawodawstwo carskie odmówiło tych wszystkich praw, jakie mają ślubne dzieci.

Występuje on jednak faktycznie w obronie wszystkich upośledzonych. W „Grzesznikach bez winy” widzi tych wszystkich, którym ustrój kapitalistyczny odmówił pełnych praw obywatelskich, wypowiada on wojnę ustawom tego ustroju i warunkom ekonomicznym, stworzonym przez ten ustrój, a które to doprowadzają do tego, że część społeczeństwa to niepełnoprawni obywatele, to poniżeni, pomiatani i mający jedynie ograniczone prawa do życia.

Ostrowski walczy z zacofaniem, ciemnotą i głupotą ludzką, z wartościowaniem człowieka zależnie od posiadanej przez niego ilości pieniędzy, z nienawiścią wyraża się o tych, którzy jedynie dążą do zdobycia majątku, a dla których obce są problemy postępu i oświaty, którzy zdradzają poprostu zupełną niechęć do myślenia.

Przedstawia on wielki upadek umysłowy wśród szerokich warstw społeczeństwa ówczesnej Rosji, w której siła przygniata swobodną myśl, carski urzędnik postęp społeczny i kulturalny, gdzie prawdziwa sztuka niema zrozumienia, gdzie dobry dramat i wykwinna komedia wypierane są przez frywolne operetki i liche sztuczdyła, gdzie wreszcie kluby karciane nadają ton ówczesnemu życiu.

Walcząc ze złem w życiu ludzkim, walcząc z ciemnym zacofaniem carskiej Rosji, Ostrowski wierzy w zwycięstwo postępu, zwycięstwo dobra nad złem. Wszak być dobrym, to nie prawo, a bezwzględny obowiązek każdego człowieka — powiada Ostrowski w swej sztuce.

Ta wiara powoduje, że sztuka Ostrowskiego kończy się dobrze i że do upośledzonego i poniżonego wkońcu uśmiechnęło się życie.

W carskiej Rosji, która bała się słów krytyki i protestu i siłą dławila każdy postęp, sztuka „Grzesznicy bez winy” natychmiast po jej napisaniu zarządzeniem cenzury zdjętą została z repertuaru teatralnego. Nadszedł jednak rok 1917 i wiara Ostrowskiego przyoblekła się w realne formy, w Rosji bowiem zło zostało pokonane, a ciemnotę i zacofanie zwyciężył postęp.

Na scenach teatrów radzieckich ukazała się zapomniana za czasów carskich sztuka Ostrowskiego, weszła ona na stałe do ich repertuaru i stała się symbolem wiecznej walki nieustraszonych ludzi przeciwko jeszcze panującemu na świecie złu, zacofaniu i ciemnocie, a zarazem symbolem tego, że wkońcu zło przed dobrem ustąpić musi, że pieniądz nie będzie miernikiem wartości człowieka i że znikną uprzywilejowani i poniżeni, a każdy człowiek będzie miał równe prawa do życia.